

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, МАРКЕТИНГУ І ТУРИЗМУ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

і контрольні завдання до виконання практичних занять

з дисципліни «Державне та регіональне управління»

для студентів	4 курсу
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальності	073 «Менеджмент»
освітньо-професійної програми	Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Методичні рекомендації до виконання практичних занять з дисципліни «Державне та регіональне управління» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності».

РОЗРОБНИК: Пляскіна А.І., к.е.н., доцент кафедри менеджменту, маркетингу і туризму

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, маркетингу і туризму

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Руслан НАБОКА

Узгоджено з навчально-методичним відділом
Реєстраційний номер №34/035-04,09,2024

Вступ

Протягом останнього десятиліття в Україні сталися значні економічно-соціальні зрушення. Докорінно змінилися сили, що визначають економічну діяльність, і рух у напрямку до ринкової економіки вимагає серйозних змін у використанні ресурсів. Змінилися можливості регіонів реагувати на такі значні зміни, і питання, які пов'язані з регіональною політикою. Не дивно, що Україна посилено працює над питаннями регіонального розвитку, намагається об'єднати разом окремі елементи політики державного і регіонального розвитку.

В Україні повинні бути створені умови для формування в кожному регіоні сучасного виробничого комплексу, здатного до розвитку й забезпечення економічних і соціальних потреб населення. Внаслідок дії різноманітних факторів, а також неоднакових умов регіонального розвитку в регіонах України збільшилася територіальна диференціація щодо економічного розвитку та можливостей соціального забезпечення населення, що призводить до негативних наслідків.

Основною причиною цього є відсутність ефективної системи регіонального управління, що негативно впливає на прискорення розвитку регіонів на основі раціонального використання їх природного, економічного, трудового, наукового потенціалу. Тому результати вивчення дисципліни «Державне та регіональне управління» сприятимуть формуванню сучасного економічного мислення, виробленню навичок у застосуванні форм і методів державного та регіонального управління у майбутній практичній діяльності.

Мета заняття, його місце у викладанні дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Державне та регіональне управління» є формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі управління на національному та регіональному рівнях; набуття умінь та формування компетенції, необхідних для виконання функцій та реалізацій повноважень різних рівнів влади й регіонального управління у сфері надання державних і громадських послуг.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

ЗК1: Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні..

ФК21: Здатність здійснювати управлінську діяльність в сфері іноземних інвестицій та інновацій на мікро - та мезорівнях.

ФК22. Здатність розуміти функції й особливості учасників екосистеми підприємництва в регіоні та країні у фокусі глобальних викликів сьогодення і враховувати їх при прийнятті управлінських рішень.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

ПРН1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.;

ПРН4. Здатність демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН26. Здатність діагностувати потребу в міжнародних інвестиціях та інноваціях, здійснювати економічно обґрунтовані заходи щодо їх впровадження.

ПРН28. Здатність ідентифікувати якість екосистеми підприємництва на мега-макро- і мезорівнях і використовувати її ресурси для досягнення цілей розвитку.

Студенти повинні вміти: виконувати практичні ситуації як інструмент закріплення теоретичних знань; використовувати отриманні навички практичного використання інструментарію управління регіональним розвитком; використовувати законодавчу базу державного та регіонального управління на практиці; використовувати методики визначення економічного розвитку регіону; визначати фінансові основи державного та регіонального управління; визначати зміст і процеси реалізації основних функцій державного та регіонального управління.

Програма курсу передбачає вивчення усіх аспектів управління сферою управління на макрорівні. Дисципліна “Державне та регіональне управління” вивчається після опанування таких дисциплін, як “Мікроекономіка”, “Макроекономіка”, “Кон'юнктура світових товарних ринків”, “Правове регулювання ЗЕД”.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	інд
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та конституційні засади державного та регіонального управління								
Тема 1. Основи теорії державного управління. Державна влада та державне управління	12	4	2	6				

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма				заочна форма				
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	п	с.р.		л	п	інд	с.р.
Тема 2. Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління. Державне управління на регіональному рівні	13	4	2	7					
Тема 3. Центральні органи виконавчої влади в Україні	9	2	1	6					
Тема 4. Регіональні органи державного управління. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні	10	2	1	7					
Виконання рубіжної контрольної роботи 1	2		2						
Разом за змістовим модулем 1	46	12	8	26					
Змістовий модуль 2. Внутрішня організація та взаємодія органів публічної влади центральних та регіональних органів управління в Україні									
Тема 5. Внутрішня організація та управління органу державної влади. Державна служба в Україні	14	4	2	8					
Тема 6. Ефективність державного управління	14	4	2	8					
Тема 7. Відносини органів публічної влади в системі управління. Розвиток системи державного та регіонального управління	14	4	2	8					
Виконання рубіжної контрольної роботи 2	2		2						
Разом за змістовим модулем 2	44	12	8	24					
Контрольна робота (ЗФН)									
РАЗОМ	90	24	16	50					

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Основи теорії державного управління. Державна влада та державне управління</i> Методи вивчення державного та регіонального управління. Основні риси держави. Категорія влади. Рівні державного управління. Суб'єкти та об'єкти державного та регіонального управління. Цілі державного управління, їх юридичне та ресурсне забезпечення. Моделі державного управління. Структура державного управління у провідних країнах світу. Використання зарубіжного досвіду державного управління в Україні.	2

2	<i>Державне управління в окремих сферах суспільного розвитку. Роль різних гілок влади у процесі державного управління. Державне управління на регіональному рівні</i> Роль держави у розвитку підприємництва. Конкурентна та інноваційно-інвестиційна політика держави, методи та інструменти. Засоби впливу на розвиток промислового і сільськогосподарського виробництва, сфери обігу і торгівлі. Управління зовнішньоекономічним сектором. Особливості управління соціальною сферою. Державне управління в адміністративно-політичній сфері. Специфіка управління у сфері культури та ідеології, освіти, молодіжної політики, культури, науки, туризму, спорту, охорони здоров'я. Вплив держави на розвиток інформаційного простору, формування суспільної свідомості. Державне управління і сфера особистого життя людини. Система органів публічної влади.	2
3	<i>Центральні органи виконавчої влади в Україні</i> Центральні органи виконавчої влади у системі державного управління: історія формування і функціонування, організаційна структура та завдання, їх права, компетенція, функції. Централізація та децентралізація у структурній організації державного управління.	1
4	<i>Регіональні органи державного управління. Місцеве самоврядування та його особлива роль у державному управлінні</i> Місцеві державні адміністрації в системі державного управління: основні завдання, правовий статус, компетенція місцевих державних адміністрацій, повноваження, порядок формування та роботи місцевих державних адміністрацій. Структура місцевих державних адміністрацій, їх діяльність.	1
	Виконання рубіжної контрольної роботи 1	2
5	<i>Внутрішня організація та управління органу державної влади. Державна служба в Україні</i> Загальнотеоретичні аспекти організації роботи органів державної влади в Україні. Сутність і особливості менеджменту органу державної влади, регламент його діяльності. Стратегічне управління та формування програми діяльності органу державної влади. Функціональний аналіз та контролінг діяльності органу державної влади. Інформаційне та комунікаційне забезпечення внутрішньої організації органу державної влади. Підготовка та прийняття рішень в органах державної влади.	2
6	<i>Ефективність державного управління</i> Поняття ефективності та результативності в управлінні. Чинники та критерії ефективності державного управління. Державний контроль у сфері виконавчої влади в Україні, його зміст та правові засади.	2
7	<i>Відносини органів публічної влади в системі управління. Розвиток системи державного та регіонального управління</i> Основні напрями взаємодії центральних та регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування з трудовими колективами, підприємствами, установами і організаціями. Взаємовідносини органів державної влади й місцевого самоврядування із судовими та правоохоронними органами. Взаємодія державних органів та органів місцевого самоврядування з об'єднаннями громадян. Удосконалення механізмів правового захисту громадян у відносинах із органами державної влади.	2
	Виконання рубіжної контрольної роботи 2	2
Разом		16

Варіанти індивідуальних завдань

Варіант 1

1. Місцеві державні адміністрації: система, основні функції, повноваження, форми роботи.
2. Місцеві ради: система, основні функції, повноваження, форми роботи, відповідальність.
3. Виконавчі органи місцевих рад: система, основні функції, повноваження, форми роботи.
4. Ознаки політичної влади.

Варіант 2

1. Депутат місцевої ради: особливості його правового статусу.
2. Сільський, селищний, міський голова: основні функції, повноваження, форми роботи.
3. Служба в органах регіонального самоврядування, особливості її правового регулювання.
4. грошово-кредитного регулювання держави.

Варіант 3

1. Місцеві вибори, порядок їх організації та проведення.
2. Система регіонального самоврядування, її елементна характеристика та шляхи розвитку.
3. Територіальна громада, її основні функції, повноваження, форми роботи, законодавча база.
4. Форми державного регулювання цін.

Варіант 4

1. Особливості здійснення державного управління та місцевого самоврядування в м. Києві.
2. Особливості здійснення державного та регіонального управління в Автономній Республіці Крим.
3. Державне управління як процес здійснення виконавчої влади.
4. Оподатковуватися доходи громадян.

Варіант 5

1. Державне управління: поняття, система, класифікація, категорії.
2. Регіональне самоврядування як основа конституційного ладу.
3. Європейська Хартія та основні принципи місцевого самоврядування.
4. Основні напрями діяльності держави щодо реалізації фінансової політики.

Варіант 6

1. Органи та посадові особи регіонального самоврядування.
2. Особливості юридичного статусу територіальної громади.
3. Особливості правового статусу районних та обласних рад.
4. Принципи державного управління.

Варіант 7

1. Місцеві вибори, референдуми, ініціативи.
2. Матеріально-фінансова основа регіонального управління.
3. Принципи місцевого самоврядування.
4. Види політичного управління.

Варіант 8

1. Проблеми становлення і розвитку регіонального самоврядування.
2. Гарантії місцевого самоврядування.
3. Світові типи організації публічної влади на місцях: англосаксонський (класичний), континентальний, радянський та інші.
4. Державні методи непрямого регулювання.

Варіант 9

1. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
2. Форми управлінської діяльності органів державного управління та органів місцевого самоврядування.
3. Дostroкове припинення повноважень ради.
4. Основні інструменти прямого державного регулювання.

Варіант 10

1. Фонд сприяння розвитку регіонального самоврядування в Україні.
2. Дostroкове припинення повноважень органів самоорганізації населення.
3. Система місцевих фінансів в економічній системі держави.
4. Стратегія соціально-економічного розвитку держави.

Критерії оцінювання письмового семінару.

За кожне теоретичне питання максимальна кількість 50 балів. Максимальна оцінка за контрольну роботу 100 балів. Далі виконане завдання переводиться у чотирьох бальну систему згідно з нормативно-затвердженої та діючої в ХНТУ шкалою:

“незадовільно” – до 60% виконаного обсягу завдання;

“задовільно” – 60-74% виконаного обсягу завдання;

“добре” – 75-89% виконаного обсягу завдання;

“відмінно” – 90-100% виконаного обсягу завдання.

План проведення практичних занять

Практичне заняття 1

Завдання 1

Тестування залишкових знань. Відповіді подати у табл. 1.

Таблиця 1

Результати тестування

№ тесту	Відповідь
1-А	
1-Б	
2-А	
.....	

Тест № 1

А. Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це:

- а) валова ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених за рік;
- б) сукупна вартість кінцевих товарів і послуг, створених на території даної країни;
- в) різниця між випуском і проміжним споживанням;
- г) усе разом.

Б. Що є адміністративними методами державного регулювання економіки?:

- 1. Інструменти прямого впливу держави на діяльність суб'єктів ринку;
- 2. Спрямування дій на підвищення конкурентоспроможності робочої сили і розширення сфери докладання праці з метою запобігання безробіттю та збільшення чисельності зайнятих;
- 3. Заходи, спрямовані на створення умов щодо повної продуктивної зайнятості економічно активного населення;
- 4. Збереження неослабного прагнення людини до самовідповідальності і самореалізації.

Тест № 2

А. До основних секторів економіки відносять:

- а) сільське господарство; рибальство; видобуток корисних копалин;
- б) галузі переробної промисловості;
- в) галузі сфери послуг;
- г) усі разом.

Б.В якому році була створена перша в незалежній Україні державна теорія місцевого самоврядування, яка використовувалась як основа закону про місцеві ради і місцеве самоврядування?:

1.1991р.;	3.1989р.;
2.1990р.;	4.1991р.

Тест № 3

А.Вторинний сектор економіки складається з галузей:

- а) сільського господарства; рибальства; видобувних;
- б) переробної промисловості;
- в) сфери послуг;
- г) усіх разом.

Б.Об'єктом управління державою виступає?:

- 1.Регіональна економічна система;
- 2.Регіональна соціальна система;
- 3.Регіональна соціально-економічна система;
- 4.Не має вірної відповіді.

Тест № 4

А.В економіці виділяють наступні головні форми власності:

- а) державну, приватну, змішану;
- б) кооперативну, державну, корпоративну;
- в) приватну, особисту, загальнодержавну;
- г) усі разом.

Б.Державне програмно-цільове планування в стратегії соціально-економічного розвитку держави – це?:

- 1.Визначення найактуальніших соціально-економічних проблем і заходів для розв'язання цих проблем;
- 2.Передбачення можливого стану об'єктів у майбутньому і визначення альтернатив розвитку;
- 3.Визначення цілей і пріоритетів розвитку та заходів, спрямованих на досягнення цілей;
- 4.Не має вірної відповіді.

Тест № 5

А.Рівень зайнятості – це:

- а) відношення кількості зайнятого економічно активного населення до кількості економічно активного населення;
- б) відношення кількості зайнятого населення, що знаходиться в працездатному віці до кількості населення працездатного віку;
- в) відношення кількості зайнятого економічно активного населення до кількості економічно активного населення, помножене на 100%;
- г) відношення кількості зайнятого населення, що знаходиться в працездатному віці до кількості населення працездатного віку, помножене на 100%;
- д) усі разом.

Б.Методи прямого впливу державного управління економікою безпосередньо діють на?:

- 1.Функціонування суб'єктів ринку;
- 2.Інструменти фіскального, бюджетного, грошово-кредитного систем;
- 3.Всі відповіді вірні;
- 4.Не має вірної відповіді.

Тест № 6

А.Економічно активне населення – це:

- а) населення у віці 15-70 років;
- б) населення у віці 15-70 років, що забезпечує пропозицію робочої сили на ринку праці;
- в) особи, які зайняті економічно активною діяльністю, що приносить дохід;
- г) усі разом.

Б.До першої категорії посад службовців відносяться:

- 1.Посади спеціалістів Адміністрації Президента України;
- 2.Посади заступників керівників структурних підрозділів, завідуючих секторами, головних спеціалістів, експертів;
- 3.Заступники керівника Секретаріату Верховної Ради України;
- 4.Перші заступники міністрів, перші заступники голів державних комітетів, що входять до складу Уряду, керівники Адміністрації Президента України.

Тест № 7

А.ВВП складається з наступних складових:

- а) особистих споживчих, валових інвестицій, державних витрат;
- б) особистих споживчих, валових інвестицій, державних витрат, чистого експорту;
- в) особистих і валових інвестицій;
- г) усього разом.

Б. Національний банк є

- 1. Юридічною особою, має відокремлене майно, що є об'єктом права державної власності і перебуває у його повному господарському віданні, що є державною власністю;
- 2. Юридічною особою, має відокремлене майно, що є об'єктом права державної власності і перебуває у його повному господарському віданні та статутний капітал у розмірі 10 млн. грн., що є державною власністю;
- 3. Є об'єктом права державної власності і перебуває у його повному господарському віданні та статутний капітал у розмірі 10 млн. грн., що є державною власністю;
- 4. Не має вірної відповіді.

Тест № 8

А. Номінальний ВВП і ВВП – це:

- а) ВВП і ВВП, підраховані в постійних цінах;
- б) ВВП і ВВП, підраховані в цінах базового року;
- в) ВВП і ВВП, підраховані в поточних цінах;
- г) усе разом.

Б. Рахункова палата є постійно діючим органом?

- 1. За своєчасним виконанням видаткової частини Державного бюджету України
- 2. За контролем фінансування загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони довкілля;
- 3. Зовнішнього державного фінансового контролю
- 4. Всі відповіді вірні.

Тест № 9

А. У 2017р. було вироблено 100 т апельсинів, а в 2018р. – 110 т. Ціна 1 т. апельсинів виросла з 3,5 тис. грн. до 4 тис. грн. На скільки відсотків збільшився номінальний валовий продукт?

- а) 35,7%;
- б) 25,7%

- в) 15,7%
- г) 27,5%.

Б.Що є спеціальним режимом для іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України?:

- 1.Режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають такі самі пільги відносно мита, податків і зборів, якими користуються підприємці будь-якої іншої країни;
2. Режим, який означає, що іноземні суб'єкти господарської діяльності мають такі самі права, преференції та пільги відносно мита, податків і зборів, якими користуються підприємці будь-якої іншої країни, котрій надано такий режим;
- 3.Режим, який застосовується на території спеціальних економічних зон і митних союзів, що в них входить Україна, або встановлений відповідно до міжнародних угод;
4. Режим, який застосовується на території спеціальних економічних зон, що в них входить Україна.

Тест № 10

А.У 2017р. було вироблено 100 т. апельсинів, а в 2018р. – 110 т. Ціна 1 т. апельсинів виросла з 3,5 тис. грн. до 4 тис. грн. На скільки відсотків збільшився реальний валовий продукт?

- а) 35%;
- б) 25%;
- в) 15%;
- г) 10%.

Б.Що є протекціонізмом?:

- 1.Державна політика, спрямована на скасування штучних бар'єрів у зовнішній торгівлі;
- 2.Державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції через систему певних обмежень;
- 3.Не має вірної відповіді;
- 4.Всі відповіді вірні.

Тест № 11

А.У структуру витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) входять:

- а) матеріальні витрати, амортизація, відрахування на соціальні заходи, інші операційні витрати;

- б) матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, інші операційні витрати;
- в) матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці, інші операційні витрати;
- г) матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці.

Б.Що є демпінгом?:

- 1.Продаж товарів на міжнародних ринках за ціною, що менша за витрати на виробництво їх;
- 2.Нормативно встановлені умови, порядок і процедура надання спеціально уповноваженими державними органами дозволу на експорт та імпорт певних товарів;
- 3.Систематизований перелік товарів із зазначенням мита, яким вони обкладаються під час перетину митного кордону країни;
- 4.Система заходів, спрямованих на запобігання банкрутству підприємств.

Тест № 12

- А.Ріст заробітної плати найманих робітників, що не сприяє негативному росту інфляції, можливий на основі:
- а) зниження матеріальних витрат у структурі витрат на виробництво;
 - б) грошової емісії;
 - в) фінансових позик у міжнародних організацій;
 - г) ліквідації податків на заробітну плату.

Б..Що є демонополізацією?:

- 1.Комплекс заходів, спрямованих на запобігання монопольній діяльності, обмеження та припинення її, а також на розвиток конкуренції;
- 2.Угода великих корпорацій з окремими підприємствами;
- 3.Форма інноваційного процесу, яка виявляється в удосконаленні нововведень, розширенні ринків його збуту;
- 4.Комплекс заходів держави, спрямованих на посилення конкуренції, зниження рівня монополізації ринків.

Завдання 2

Визначить річні й середньорічні темпи приросту основних економічних показників, що характеризують розвиток області за останні п'ять років. Визначить річні темпи приросту основних економічних показників за період з

2014 по 2020 рр., прийнявши за базовий 2014 р., а також динаміку показників за вказаний період. Результати представите в таблиці й зробіть висновки щодо характеру виявленої динаміки економічних показників. Визначить, скільки гривень в річних приростах валової доданої вартості було отримано за рахунок інфляції?

Вихідні дані - за варіантами (таблиця 1) + статистичні дані валового регіонального продукту, інвестицій в основний капітал, загального обсягу інноваційних витрат, обсягу реалізованої промислової продукції, загальноих обсягів експорту й імпорту товарів (Данні - Статистичний щорічник України).

Методичні пояснення до виконання завдання. Заповніть табл. 2

Таблиця 2

Динаміка основних економічних показників, що характеризують область

Показники	Значення показників за роками						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Середнь орічні темпи
Валовий регіональний продукт, млн. грн.							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							
Загальний обсяг інноваційних витрат, млн. грн.							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період							

Обсяг реалізованої промис-лової продукції, млн. грн.							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							
Експорт товарів і послуг, тис. грн.дол. США							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							
Імпорт товарів та послуг, тис. грн.дол. США							
річні темпи приросту, %							
річні темпи приросту до базового року, %							
темпи приросту за період, %							

1. Темпи росту показника розраховують за формулою

$$T_{pi} = \frac{Z_{i.d.p.}}{Z_{i.p.p.}} \times 100\%.$$

Темпи приросту показника розраховують за формулою

$$T_{pi} = \frac{Z_{i.d.p.}}{Z_{i.p.p.}} \times 100\% - 100\%.$$

Де $Z_{i.d.p.}$ – значення і-го показника у досліджуваному році;

$Z_{i.p.p.}$ – значення і-го показника у попередньому році.

2. Висновок має містити інформацію про характер динаміки основних економічних показників, які характеризують певну область України.

Завдання 3

Загальна площа житлових будинків комунальної та інших форм власності районів міста, які перебувають на обслуговуванні, становить 36345 тис. кв. м., у тому числі площа будинків не обладнаних ліфтами становить 27246 тис. кв. м. Крім того, в плановому періоді в березні місяці вводиться в експлуатацію 58 тис.

кв. метрів житла обладнаного ліфтами і в вересні буде виведено з експлуатації 120 тис кв. м житла, також обладнаних ліфтами. Тарифи по квартирній платі в будинках не обладнаних ліфтами встановлені в розміру 1.89 грн. за 1 кв. м., а в будинках обладнаних ліфтами – на 95 коп. більше. Визначити очікувані доходи з квартирної плати на плановий рік.

Завдання 4

Побудувати й розрахувати трифакторну модель, що відображує ступінь впливу основних показників-факторів, які є стимуляторами регіонального економічного розвитку, на результативний показник (валовий регіональний продукт, який створений в регіоні за рік). Зробити висновок щодо ступеня впливу основних показників-факторів на результативний показник.

Методичні пояснення до виконання завдання:

1.Сформувати таблицю вихідних даних для побудови й розрахунку економіко-математичної моделі (табл. 4). Для цього необхідно вибрати три показники, що впливають на валовий регіональний продукт, який створений в регіоні за певний рік. Значення показників-факторів і результативного показника необхідно вибрати за останні три роки.

Вихідні дані - за варіантами (таблиця 1) + статистичні дані валового регіонального продукту, інвестицій в основний капітал, загального обсягу інноваційних витрат (Статистичний щорічник України).

Таблиця 4

Вихідні дані (основні економічні показники регіонів України)

Показники/роки	Значення показників		
	t	t+1	t+2
Результативний показник: валовий регіональний продукт, млн. грн.			
Показники-фактори:			
1. Інвестиції в основний капітал, млн. грн.			
2. Інноваційні витрати, млн. грн.			
3. Рівень зайнятості, %			

У разі співпадання максимального чи мінімального значень показників зі значеннями показників в певній області, необхідно мінімальне значенні відповідного показника зменшити на 20%, а максимальне – відповідно збільшити на 20%.

Рівень зареєстрованого безробіття за регіонами дорівнює як рівень зареєстрованого безробіття визначено, як відношення кількості безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості населення, до середньорічної кількості населення працездатного віку.

Скласти систему рівнянь у вигляді:

$$\begin{cases} P_{\pi}^t = a \times \Phi_1^t + b \times \Phi_2^t + c \times \Phi_3^t \\ P_{\pi}^{t+1} = a \times \Phi_1^{t+1} + b \times \Phi_2^{t+1} + c \times \Phi_3^{t+1} \\ P_{\pi}^{t+2} = a \times \Phi_1^{t+2} + b \times \Phi_2^{t+2} + c \times \Phi_3^{t+2} \end{cases},$$

де P_{π} – результативний показник;

a, b, c – коефіцієнти, що показують ступінь впливу показників-факторів на результативний показник;

Φ_1, Φ_2, Φ_3 – показники-фактори;

t – визначений рік.

Якщо показники-фактори мають різні одиниці виміру, то їх необхідно нормувати, використовуючи наступні формули:

для показників стимуляторів:

$$y_{ij} = \frac{Z_{ij} - Z_{\min i}}{Z_{\max i} - Z_{\min i}};$$

для показників дестимуляторів:

$$y_{ij} = \frac{Z_{\max} - Z_{ij}}{Z_{\max} - Z_{\min}},$$

де Z_{ij} – значення i -го показника в j -му регіоні;

$Z_{\min i}$ – мінімальне значення i -го показника;

$Z_{\max i}$ – максимальне значення i -го показника.

3. Розрахувати економіко-математичну модель й записати її частинний вигляд:

$$P_{\pi} = a \times \Phi_1 + b \times \Phi_2 + c \times \Phi_3.$$

Розрахунок визначника 3-го порядку:

$$\Delta = \begin{vmatrix} x_{11} & x_{12} & x_{13} \\ x_{21} & x_{22} & x_{23} \\ x_{31} & x_{32} & x_{33} \end{vmatrix} = x_{11} \times x_{22} \times x_{33} + x_{12} \times x_{23} \times x_{31} + x_{21} \times x_{32} \times x_{13} - \\ - (x_{13} \times x_{22} \times x_{31} + x_{32} \times x_{23} \times x_{11} + x_{21} \times x_{12} \times x_{33}).$$

Коефіцієнти при факторах-показниках розраховують за формулами

$$a = \frac{\Delta a}{\Delta}; \quad b = \frac{\Delta b}{\Delta}; \quad c = \frac{\Delta c}{\Delta}.$$

4. Висновок має містити інформації про інтерпретації частинного вигляду факторної моделі, яка характеризує вплив показників-факторів на результативний показник в певній економічній системі обласного регіону.

Завдання 5

При підвищенні плати за житло в плановому періоді виявилось, що доходи мешканців, які займають 10% загальної площі житлових будинків знаходяться на рівні мінімального прожиткового рівня і складають 4098 тис. грн., що не дозволяє їм повністю вносити плату за користуванням житлом тому, що у відповідності з діючим законодавством плата за житлово-комунальні послуги не може бути більшою від 20% отримуваного доходу. Визначити суму дотації, яку необхідно виділити з бюджету на покриття збитків унаслідок експлуатації житлового фонду.

Практичне заняття 2

Завдання 1

Визначити рівень економічного розвитку регіону (області України) за інтегральним показником, що характеризує економічний потенціал j-го регіону. Зробити висновок про динаміку інтегрального показника.

Методичні пояснення до виконання завдання:

1.Сформувати таблицю вихідних даних.

Таблиця 5

Вихідні дані

Показники	Значення показників за роками					
	2020	Співвідн ошення, %	2021	Співвідн ошення, %	2022	Співвідн ошення, %
Валова додана вартість						
Україна						
Область						
Інвестиції в основний капітал						
Україна						
Область						
Загальний обсяг інноваційних витрат						
Україна						
Область						
Обсяг реалізованої продукції промисловості						
Україна						
Область						
Зовнішньоторговельний оборот						
Україна						
Область						
Середньомісячна номінальна заробітна плата одного найманого працівника						
Україна						
Область						

2.Розрахувати кожний показник на душу населення, грн.

3.Визначити співвідношення кожного показника, який характеризує економіку області й Україні, використовуючи показники на душу населення. Дані розрахунків подати в таблиці.

4.Розрахувати інтегральний показник, що характеризує економічний потенціал області, за формулою

$$E_{\pi j} = \prod_{i=1}^n Y_i,$$

де $E_{\pi j}$ – економічний потенціал j-ї області (регіону);

Y_i – співвідношення аналогічних показників в області (регіоні) та Україні, що виражено десятковим дробом.

5. Висновки мають містити відповіді на такі запитання:

5.1. Як змінилася величина економічного потенціалу, що характеризує рівень економічного розвитку певної області (регіону) за період з 2020 до 2022 рр.? Як така динаміка характеризує рівень економічного розвитку j-ї області (регіону)?

5.2. Якщо в річній динаміці економічного потенціалу області були негативні тенденції, то охарактеризуйте, співвідношення яких постійних показників це зумовило?

5.3. Охарактеризуйте рівень економічного розвитку області (регіону) за результатами оцінювання середнього за період економічного потенціалу.

Завдання 2

Ви міський голова. На даний момент склалася наступна структура кадрів органів муніципального управління за професійно-кваліфікаційним складом: 60% службовців мають вищу освіту, проте, лише половина з них має відповідний фах; 40% — середню спеціальну. Які форми розвитку персоналу доцільно використати для підвищення освітньо-професійного рівня службовців органів місцевого самоврядування? Запропонуйте можливі фінансові джерела проведення заходів в цій сфері.

Завдання 3

Визначити структуру бюджету області за роками. За якими показниками можна судити про соціальну спрямованість бюджету? Визначити на скільки необхідно збільшити обсяги офіційних трансфертів? Обґрунтуйте свою відповідь. Побудуйте факторну модель, що відбиває ступінь впливу основних податкових надходжень на доходну частину бюджету області (табл. 8).

Таблиця 8

Бюджет області*

Статті бюджету	Значення показників за роками, млн. грн.				
	2020	2021	2022	2023	2024
ДОХОДИ					
Податкові надходження					
у тому числі					
податок на прибуток підприємств					
податок з доходів фізичних осіб					

податок на додану вартість					
акцизний збір					
плата за землю					
податок з власників транспортних засобів					
місцеві податки і збори					
єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва					
Неподаткові надходження					
Цільові фонди					
Офіційні трансферти					
ВИДАТКИ					
Промисловість, енергетика, будівництво					
Сільське та лісове господарство, риболовство та мисливство					
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика					
Житлово-комунальне господарство					
Освіта					
Охорона здоров'я					
Соціальний захист та соціальне забезпечення					
Культура і мистецтво					
Національна оборона					
Державне управління					
Цільові фонди					

*Примітка:

дані Статистичного щорічника України за 2018 рік, Державної податкової адміністрація України, Міністерства фінансів України / www.minfin.gov.ua/ та Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень.

Завдання 4

Змодельуйте систему фінансових потоків, що формуються між органами місцевого самоврядування, закладами середньої освіти, підприємствами житлово-комунального господарства муніципального утворення. Визначте напрямки руху та інтенсивність фінансових потоків, чинники, що стримують їх ефективність, використовуючи алгоритм факторного аналізу.

Запропонуйте важелі муніципальної фінансової логістики, які потрібно застосувати, щоб покращити параметри руху фінансових ресурсів.

Завдання 5

Змістовно охарактеризуйте структурні елементи стратегії економічного й соціального розвитку на прикладі Південного регіону. Визначити схематично взаємозв'язок між структурними елементами стратегії.

Практичне заняття 3.1

Завдання 1

Таблиця 1

Аналіз структури офіційних трансфертів від органів державного управління до місцевих бюджетів України в 2020-2023 рр.,%*

Види платежів	Періоди					Відхилення, %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2023/2022	2023/2021
Офіційні трансферта від органів державного управління,							
кошти, що надходять з інших бюджетів							
Дотації							
Субвенції							

*Примітка:

Розрахувати за даними Міністерства фінансів України / www.minfin.gov.ua/ та Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень.

Завдання 2

Ви муніципальний менеджер. Розробіть систему заходів з підтримки розвитку малого підприємництва з метою підвищення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості муніципального утворення. Які відділи та управління виконавчих органів місцевого самоврядування слід залучити до їх практичної реалізації?

Запропонуйте механізм взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями, асоціативними та немуніципальними структурами щодо підтримки малого бізнесу.

Завдання 3

Нарисуйте схему взаємозв'язку органів державної і регіональної влади, які здійснюють управління та регулювання економіки, використовуючи наступні елементи:

Президент України;
 Міський голова;
 Спікер парламенту;
 Голова обласної державної
 адміністрації;
 Міністри профільних міністерств;
 Голова обласної Ради;
 Верховна Рада;
 Парламентські фракції;
 Профільні міністерства;
 Секретаріат Президенту;
 Секретар обласної Ради;
 Віце прем'єр міністри;
 Виконавчі комітети міст;

Постійно діючі комітети в Верховній
 Раді;
 Профільні управління обласної
 державної адміністрації;
 Перший прем'єр міністр;
 Постійно діючі комісії в Верховній
 Раді;
 Державні обласні адміністрації;
 Прем'єр-міністр;
 Міські Ради;
 Кабінет міністрів;
 Обласні Ради;
 Секретар міської Ради.

Завдання 4

Таблиця 1

Доходи місцевих бюджетів області у 2022-2023рр.

Вид надходжень		2022 р.		2023 р.	
		Всього, млн.грн	% до за- гальної суми	Всього, млн.грн	% до за- гальної суми
Перший кошик, у т. ч.	Податок з доходів фізичних осіб				
	Єдиний податок для				
Другий кошик, у т. ч.	Податок з власників транспортних засобів				
	Плата за землю				
Інші податки та збори					
УСЬОГО					

*Примітка:

Розрахувати да даними Державної податкової адміністрації України.

Завдання 5

Орган місцевого самоврядування має можливість вибору: забезпечити управління процесом формування та виконання місцевого бюджету через банківські установи чи через відділення державного казначейства. В табличній формі покажіть переваги й недоліки кожного з методів виконання

місцевого бюджету. Які потоки формуються між органом місцевого самоврядування та суб'єктом, що здійснює фінансове управління бюджетом муніципального утворення?

Практичне заняття 3.2

Завдання 1

Проведіть контроль основних економічних і соціальних показників, що характеризують відповідну область (за варіантами табл. 2), якщо темпи приросту показників повинні бути не менше 10% на рік. Зробіть висновки і дайте практичні рекомендації щодо зміни досліджуваних показників.

Завдання 2

Таблиця 11

Надання міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам, 2023 р.*

Назва трансферту	Млн. грн	У % до обсягу
Трансферти загального фонду, всього		
у т. ч. захищені трансферти загального фонду:		
дотації вирівнювання		
субвенції соціального значення		
додаткові дотації		
Трансферти спеціального фонду		
ВСЬОГО трансфертів (загальний та спеціальний фонд)		

*Примітка:

Розрахувати за даними Державного казначейства України.

Завдання 3

Для завершення будівництва середньої школи органу місцевого самоврядування потрібні додаткові фінансові ресурси. Які послуги в цьому випадку може надати органу муніципального управління комерційний банк? Які ризики виникають в процесі взаємодії цих двох сторін? Запропонуйте шляхи зменшення фінансово-майнових ризиків муніципального утворення.

Завдання 4

Скласти систему адміністративно-територіального устрою України. Яка кількість адміністративно-територіальних одиниць в Україні за останні 5

років. Яка кількість адміністративно-територіальних одиниць в Україні в розрізі областей за останні 5 років

Завдання 5

Таблиця 12

Структура доходної частини місцевих бюджетів за 2020-2025 рр., %*

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	відхилення, 2020-2025 рр.,
Трансфери							
Податок з доходів фізичних осіб							
Плата за землю							
Єдиний податок							
Податок на прибуток підприємств							
Місцеві податки і збори							
Неподаткові надходження							
Доходи від операцій з капіталом							
Цільові фонди							

*Примітка:

Розраховувати да даними Державного казначейства України.

Практичне заняття 4

Рубіжна контрольна робота №1

Практичне заняття 5

Завдання 1

Розрахувати суму дефіциту бюджету міста та розмір субвенції за наступними показниками:

- сума власних доходів бюджету – 2 323 тис. грн.
- сума закріплених доходів бюджету – 4 800 тис. грн.
- сума видаткової частини бюджету – 1 900 тис. грн.
- сума субвенції – 44 % суми дефіциту бюджету.

Рішення:

Бюджетний дефіцит = Витрати – Надходження

Надходження = Власні доходи + Закріплені доходи

Завдання 2

Які існують форми місцевої демократії. Охарактеризуйте форму місцевої демократії Херсонської області за останні 2 роки.

Завдання 3

Перерахуйте органи та посадові особи місцевого самоврядування Херсонської області

Завдання 4

Розрахувати окремо суми власних і закріплених доходів місцевого бюджету та частку доходів від місцевих податків та зборів, якщо відомі наступні обсяги надходжень доходів до бюджету:

- єдиний податок - 26,6 тис. грн.
- податок на доходи фізичних осіб - 27322,5 тис. грн.
- збір за місця для паркування транспортних засобів - 158,0 тис. грн.
- плата за землю – 346,1 тис. грн.
- туристичний збір - 2771,9 тис. грн.
- державне мито - 1960,5 тис. грн.
- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності – 342,9 тис. грн.
- плата за ліцензії та сертифікати - 388,6 тис. грн.
- адміністративні штрафи та інші санкції - 65,8 тис. грн.
- реєстраційний збір за проведення державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності – 148 тис. грн.
- фіксований сільськогосподарський податок – 231,7 тис. грн.
- інші власні доходи – 1006,4 тис. грн.
- інші закріплені доходи – 735,8 тис. грн.

Рішення:

За економічною природою доходи місцевих органів влади поділяються на:

- власні доходи: доходи, які формуються внаслідок дій і рішень, прийнятих місцевими органами самоврядування на підвідомчій їм території. До власних доходів належать місцеві податки і збори; платежі, які запроваджуються органами місцевого самоврядування; доходи від комунального майна та підприємств комунальної власності та інші.

- закріплені доходи: доходи, які на довготривалій основі передаються до місцевих бюджетів у повному обсязі або у визначеній, єдиній для усіх бюджетів частині. До закріплених належать загальнодержавні податки, збори або доходи, які традиційно формують дохідну частину місцевих бюджетів (податок з доходів фізичних осіб, державне мито, плата за ліцензії та торгові патенти тощо).

Згідно з положеннями Бюджетного кодексу України, дохідна частина місцевих бюджетів складається з доходів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (закріплені доходи), та доходів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (власні доходи).

Перелік власних та закріплених доходів регламентується Бюджетним кодексом України (Розділ III «Місцеві бюджети» Глава 2, статті 64 – 69,71).

Перелік місцевих та загальнодержавних податків і зборів регламентується Податковим кодексом України (Розділ I, стаття 9).

Завдання 5

Перерахуйте органи державної влади Херсонської області (обласна державна адміністрація)

Практичне заняття 6

Завдання 1

Оцінити, проаналізувати та охарактеризувати у співвідношенні економічний потенціал Київської та Херсонської областей.

Завдання 2

Розрахувати коефіцієнт фінансової автономії бюджету міста та зробити висновки про фінансову незалежність органів місцевого самоврядування міста за наступними показниками:

Видатки міського бюджету складають:

- державне управління – 10641,7 тис. грн.
- правоохоронна діяльність – 14678 тис. грн.
- освіта – 9590,6 тис. грн.
- охорона здоров'я – 9853,4 тис. грн.
- житлово-комунальне господарство – 35450 тис. грн.
- цільові фонди – 1078 тис. грн.
- резервний фонд – 932 тис. грн.

Дефіцит бюджету складає 12% суми видаткової частини бюджету.

Закріплені доходи бюджету складають - 51367 тис. грн.

Рішення

Одним з основних показників самостійності місцевих бюджетів від доходної бази Державного бюджету є співвідношення власних доходів до загального обсягу місцевих бюджетів, яке виражається коефіцієнтом фінансової автономії ($K_{\text{фа}}$):

$$K_{\text{фа}} = (\text{Власні доходи} / \text{Загальна сума доходів}) * 100$$

Доходи бюджету: Загальна сума видатків - Дефіцит бюджету

Власні доходи: Доходи бюджету - Закріплені доходи

Завдання 3

Розрахувати коефіцієнт самофінансування області (грошові накопичення, що залишаються на території регіону, кредитні ресурси, додаткові надходження фінансових ресурсів у господарства регіону). На що вказує цей коефіцієнт. Зробити висновок

Завдання 4

Надати характеристику ретроспективних та прогнозних значень ВДВ, обсягу промислового виробництва області.

Завдання 5

Визначити окремо суму поточних видатків та видатків розвитку міського бюджету за такими напрямками використання коштів бюджету:

- соціальний захист і соціальне забезпечення – 4844 тис. грн.
- соціально-культурна сфера – 393 тис. грн.
- інвестиційна діяльність – 23 тис. грн.
- сплата основної частини боргу органів місцевого самоврядування – 62 тис. грн.
- охорона здоров'я – 5170 тис. грн.
- державне управління – 428 тис. грн.
- придбання обладнання, транспортних засобів та іншої техніки – 352 тис. грн.
- реалізація програми соціально-економічного розвитку міста – 251 тис. грн.
- фізична культура і спорт - 446 тис. грн.

Рішення:

Видатки всіх бюджетів поділяються окремо на поточні видатки і видатки розвитку.

Поточні видатки - це витрати бюджету на фінансування мережі підприємств, установ, організацій та органів, які діють на початок бюджетного періоду, а також на фінансування заходів щодо соціального захисту населення, утримання апарату управління та служб органів місцевого самоврядування, соціального обслуговування та інших заходів.

Видатки розвитку – витрати бюджету на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності, кошти на реалізацію програми соціально-економічного розвитку міста, капітальне будівництво, придбання обладнання, транспортних засобів та іншої техніки, інші видатки на розширене відтворення, а також на фінансування субвенцій та на сплату основної частини боргу органів місцевого самоврядування.

Практичне заняття 7

Завдання 1

Надати характеристику значень зайнятості, безробіття та збитковості підприємств області

Завдання 2

Проаналізувати наукову діяльність області

Завдання 3

Ви новобраний міський голова. Розробіть першочерговий план заходів для забезпечення ефективних зв'язків з громадськістю з метою підвищення іміджу органів місцевого самоврядування серед членів територіальної громади. Запропонуйте форми інформування населення про діяльність представницької влади в муніципальному утворенні.

Завдання 4

Ви проводите маркетингове дослідження щодо розвитку об'єктів відпочинкової сфери в мікрорайонах муніципального утворення. Складіть анкету-питальник для з'ясування думки населення щодо цієї проблеми.

Завдання 5

На території міста Тернополя розташовано чотири державні вищі заклади освіти III-IV рівнів акредитації. Запропонуйте шляхи використання науково-освітнього потенціалу міста для підвищення конкурентоздатності муніципального утворення. Побудуйте схематично систему зв'язків, що формуються між вищими закладами освіти, з одного боку, та органами муніципального управління, підприємствами місцевого господарства, з другого.

Практичне заняття 8

Рубіжна контрольна робота №2

Список рекомендованої літератури

А) Офіційні документи (ОД):

- 1.1. Конституція України.
- 1.2. Господарське законодавство: Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, Земельний кодекс, Кодекс законів про працю, Митний кодекс, Цивільний кодекс.
- 1.3. Закони України:
 - 1.3.1. Про бюджетну систему України,

- 1.3.2.Про Державний бюджет України на відповідний рік,
- 1.3.3.Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні,
- 1.3.4.Про державне прогнозування та розроблення програм економічного й соціального розвитку України,
- 1.3.5.Про державну службу,
- 1.3.6.Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності,
- 1.3.7.Про місцеве самоврядування в Україні;
- 1.3.8.Про службу в органах місцевого самоврядування;
- 1.4. Укази президента України: "Про державне казначейство України", "Про підвищення ефективності системи державної служби", "Про стратегію реформування системи державної служби в Україні".
- 1.5. Постанова КМУ "Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету".

№ з/п	Підручники, навчальні посібники	Кількість примірників у бібліотеці або на кафедрі для базової літератури
Базова		
1	Оніщенко А.В. Державне та регіональне управління : навч.-метод. посіб. Київ : Олді+. 2023. 166 с.	електронний варіант
2	Серьогіна С.Г., Лялюк О.Ю., Бодрова І.І. Державне будівництво і місцевого управління : підручник. Київ : Право. 2023. 208 с.	електронний варіант
3	Батанов О.В., Голяк Л.В. Служби захисту прав людини у сфері місцевого самоврядування : монографія. Київ : Гельветики. 2021. 340 с.	електронний варіант
4	Черній В.Д. Функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні : монографія. Київ : Гельветики. 2021. 204 с.	електронний варіант
5	Хрідочкін А.В., Віхляєв М.Ю., Макушев П.В. Публічне управління та адміністрування : словник термінів. Київ : Гельветики. 2021. 604 с.	електронний варіант

Додаткова	
6	Будзин В. Державна політика громадського здоров'я та суспільного благополуччя: досвід і перспективи : монографія. Київ : Олді+. 2023. 321 с.
7	Семенець-Орлова І.А., Соловійов О.С. Розвиток механізму публічного управління у контексті реалізації євроінтеграційного вектора України : монографія Київ : Олді+. 2023. 796 с.
Фахові періодичні видання	
8	Blyznyuk, A.S., Asoian, E.Sh. (2022). The mechanism and direction of stateeconomic policy transformation in modern socio-economic conditions. State Formation, 2(32), 29–40. DOI: https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-2-03
9	Dziundziuk, V.B., Zhidkov, K.S. (2022). Local management networks as a factor of sustainable development. State Formation, 1(31), 33–45. DOI: https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-1-03
10	Shuvanov, A.R. (2022). Ukrainian regional policy and its influence on the structure of national economy. State Building Formation, 2(32), 50–59. DOI: https://doi.org/10.26565/1992-2337-2022-2-05
11	Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ. Вип. 3(84). Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2021. 254 с. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/9320/1.pdf
12	Аспекти публічного управління : науковий журнал. Дніпро : Дніпровська політехніка URL: https://aspects.org.ua/index.php/journal/info

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інформація та новини Міністерства освіти і науки України. URL : <http://www.mon.gov.ua>.

2. Веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.